

לעילוי נשמת
 מרת ריזל ע"ה בת רבינו
 הגה"ק הילל זצ"ל
 י' טבת תרל"ז
 מרת פרומא שרה אורן ע"ה
 בת הרה"ח יוסף בנימין ז"ל
 (בת מרת מרים רחל ע"ה בת
 מרת בילא ע"ה בת מרת רבקה
 ע"ה בת רבינו הגה"ק זי"ע)
 נלב"ע י"ז טבת תשע"ז
תנצב"ה

פרי קודש היולאים

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
 אבדק"ק סאסרעגען

פרשת ויגש תשפ"ד

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 92

פרשת ויגש

ליהודה היה צד ספק שמא המשנה למלך הוא יוסף

פי כמוף כפרעה

(בראשית מד, יח)

וכי נבואה שורה על ערל טמא בארץ טמאה.

ונראה לומר, דאכן יהודה חשב שמא הוא יוסף, אך הדבר לא היה ודאי אצלו, וגם חשש אולי ירצה להינקם מהם. לכן דיבר אליו באופן המשתמע לכמה צדדים, חשיבות, תחנונים וגם עזות ואזהרה.

(ח"א קטו)

רש"י פירש כמה פירושים, לשון הכנעה, לשון עזות ואזהרה, וגם לשון כבוד. ויש לדקדק, למה הוצרך לכך.

ונראה לפרש, דהנה הקשו המפרשים¹, האיך לא שמו השבטים על לבם שזהו יוסף, וכיצד לא התפלאו על כך, שהמשנה למלך יודע את שמות כולם ומאורעותיהם. כיצד לא חשבו שהוא אחיהם יוסף,

בעוון שנאת חינם נחרב בית המקדש

ויפל על צווארי בנימין אחיו ויבך ויבנימן בכה על צוואריו

(בראשית מה, יד)

שבמכירת יוסף, ונוכחו לדעת למה עלולה שנאת חינם לגרום, בכך על בית המקדש שייחרב גם הוא מפני עון שנאת חינם.

(ח"א קיח)

פירש רש"י, "על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב". ואפשר לפרש, כי דווקא כעת כשנודעה הטעות

פרעה ביקש לפרסם שיוסף ראוי להיות משנה למלך

ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביך ואחייך באו אליך

(בראשית מז, ה)

הוא בן מלכים, אברהם יצחק ויעקב, שהיו מפורסמים בכל העולם בגדולתם, רצה פרעה מאד לפרסם את הדבר, כדי שידעו הכל שאינו בן עבדים. ולכן אמר ליוסף "לאמר", כלומר שיפרסם הדבר בכל מקום, שאביו הוא יעקב, וראוי הוא להיות משנה למלך.

(ח"א קכא)

יש לדקדק מהו "לאמר", שמשמעותו לומר לאחרים, ולמי יצטרך יוסף לומר שאביו ואחיו באו אליו.

ונראה לפרש, דהנה פרעה עשה מעשה שאינו ראוי, כאשר מינה את יוסף שהיה עבד להיות משנה למלך². ולכן עכשיו כשנודע שיוסף

יש לקבל את הכל בשמחה ובשויון נפש

ויאמר פרעה אל יעקב פמה ימי שני תיף. ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם

(בראשית מז, ח-ט)

כי מרוב הצרות נראה שאני זקן כל כך, מה שאינו אמת.

והמשיך יעקב לומר לו, אילו הייתי במדרגת אבותי, שקבלו כל מאורעותיהם בשמחה ובשויון נפש, לא היו צרותי משפיעים עלי כל כך. אך מה אעשה, ש"לא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם". כלומר, אף על פי שגם להם היו ימים קשים הדבר לא השפיע עליהם כל כך, אבל כיון שאיני כמותם⁴, על כן אני נראה כזקן מופלג.

(ח"א קכא)

יש לדקדק, למה שינה יעקב והשיב "ימי מגוריי", ולא השיב באותו לשון ששאלו פרעה, והיינו "ימי שני חיי". וכן למה הוסיף "מעט ורעים וגו' ולא השיגו וגו'", מה שייכות יש לזה עם שאלת פרעה.

ונראה לפרש, דיעקב אבינו ע"ה היה נראה מופלג מאד בשנים³, מה שלא היה רגיל בימיהם. ועל זה השיב, "ימי שני מגורי מעט ורעים", שאיני זקן כל כך כמו שאני נראה, אלא שחיי היו קשים, ולכן אני נראה כן. וזהו לשון "שני מגוריי", כמו "מגור מסביב" (ירמיהו, כה),

1. עיין רמב"ן ואלשיך הק'.

2. וכדפירש רש"י לעיל (מא, י) על הפסוק "ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים", וכתוב בנימוסי מצרים, שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים."

3. עיין פירוש הרמב"ן כאן.

4. לעיל מיני' פירש רבינו הגה"ק זצ"ל, שלכן קרא יעקב קריאת שמע כאשר ראה את יוסף, כי כל הימים שהתאבל על יוסף לא הי' יכול לקרות את שמע בכוונה שלימה, ולומר "בכל מאורך", דהיינו בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, ולהודות על הרעה כשם שמבורך על הטובה. (ברכות נד, א). ורק עתה, כשראה את יוסף בעודו חי ועומד בצדקתו, וראה שהכל לטובה, הי' יכול להיות בשמחה על מה שעבר עליו, ולברך על הרעה, ולכן מיד קרא ק"ש כראוי.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיין

א. כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים.

איתא בשו"ע (חור"מ סי' קלא סעי' יב), ערב שלא התחייב לשלם את הממון, אלא ערב לגופו של הלווה, דהיינו שהתחייב להביא את הלווה לפני המלוה, הרי זה אסמכתא ולא נשתעבד, ע"ש היטב. לפי זה קשה, שיוסף יוכל לטעון, שערכותו של יהודה על גופו של בנימין אינה ערבות. אמנם איתא שם (סי' רו סעי' יט), שנדר ושבועה, או חרם חמור, מהני אפילו באסמכתא. וזהו שפירש רש"י, "כי עבדך ערב את הנער", "להיות מנודה בב' עולמות". כי מחמת הנידוי חלה הערבות, ולא הוי כאסמכתא.

ואם יוסף יטען, שעל יהודה להתיר את הנידוי והחרם. זה אינו, דאיתא בטור ושו"ע (י"ד סי' רכה סעי' כ), שהנודר על דעת חברו או לטובתו, אין יכול להתיר אלא מדעתו ורצונו או בפניו. ועוד נפסק (שם סעי' מה), המנדה עצמו לעוה"ב אין לו התרה. אשר על כן אמר יהודה ליעקב, וחטאתי לך, פירוש, הנידוי הוא לטובתך, ולא אוכל להתירו, כי אחטא לך'.

ועתה אמר ליוסף, וחטאתי, שקיבלתי עלי נידוי. 'לאבי', ואיני יכול להתיר בלי רצונו. ועוד, 'כל הימים', דהיינו נידוי בעולם הבא, ואין לו התרה.

ב. וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך.

פירש רש"י, אל תתעסקו בדבר הלכה, שלא תרגזו עליכם הדרך. ומקור פירושו בגמרא (תענית י): וז"ל, 'אל תרגזו בדרך', אמר רבי אלעזר, אמר להם יוסף לאחיו, אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך. איני נ- וכי אין לעסוק בדבר הלכה בדרך, והאמר רבי אלעאי בר ברכיה, שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראויין לישרף וכו'. לא קשיא, הא למיגרס הא לעיוני. ופירש רש"י, הא למגרס, מיבעי ליה באורחא, אבל במילתא דמבעי ליה לעיוני לא נ- לשנן דברי תורה צריך גם בדרך, אבל דבר שצריך עיון לא. ולפי המסקנה מיושב שינוי הלשון בין רבי אלעזר דאמר, אל תתעסקו "בדבר הלכה", דהיינו דבר הצריך עיון, לבין רבי אלעאי בר ברכיה דנקט, ואין ביניהם "דברי תורה" ראויין לישרף, דהיינו גירסא, שיש לעסוק בה גם בדרך.

והתוספות כתבו שם וז"ל, ויש מדרש, אל תפסיקו מדבר הלכה. וביאר המהרש"א שכוונתם לומר, שהמדרש חולק על הגמרא.

והנה כתב הגאון הרב אליהו מזרחי זצלה"ה, אבל בבראשית רבה שלפנינו (צד, ב) כתוב, אל תפסיעו פסיעה גסה, ואל תעמידו עצמכם מדברי תורה, עכ"ל. ויש לדקדק בדבריו שהדגיש, בבראשית רבה "שלפנינו". ולפי הנ"ל יבואר צחות לשונו, שהמדרש שלפנינו אינו חולק על הגמ', ואדרבה, יפה נדרש כמסקנת הגמרא. כי כוונת המדרש הזה, אל תעמידו עצמכם "מדברי תורה" היינו מגירסא, ולא כלשון המדרש המובא בתוס', אל תפסיקו "מדבר הלכה", דהיינו מדבר הצריך עיון, ודלא כמסקנת הש"ס, ודו"ק. וקל להבין כי נכון הוא, בעזרת ה'.

ברכת מזל טוב

לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' ישראל פולק הי"ו ולבנו הרה"ח ר' ברוך יצחק הי"ו
לאירוסיו הנכדה הכלה תחי' עב"ג החתן שמואל צבי גרינוולד הי"ו
בן הרה"ח ר' יהושע אריה הי"ו

הרה"ח ר' ישראל פולק הי"ו ולבנו הרה"ח ר' אליעזר הי"ו
לרגל הכנס הבן-הנכד כמר נפתלי צבי נ"יו בעול תורה ומצוות

הרה"ח ר' אהרן צבי בריסק הי"ו ולבנו הרה"ח ר' דוד הי"ו
לרגל הולדת הנכד-הבן הילל יחיאל נ"יו בעול תורה ומצוות

הרה"ח ר' משה יעקב קליין נ"יו (תתן הרה"ח ר' ארי' ז"ל
ותבלח"ט מרת ר. שטיינמץ תחי') ולבנו הרה"ח ר' ברוך הי"ו
לרגל הכנס הנין-הנכד-הבן כמר חיים נ"יו בעול תורה ומצוות

הרה"ח ר' ישראל פולק הי"ו ולבנו הרה"ח ר' דוד הי"ו
ולנכדו הרה"ח ר' זכריה אברהם דייטש הי"ו
לרגל הולדת הנינה-הנכדה-הבת

הרה"ח ר' ישראל פולק הי"ו ולחתנו הרה"ח ר' חיים מרדכי פריד הי"ו
לרגל נישואי הנכד-הבן החתן יצחק הי"ו
עב"ג כלה תחי' בת הרה"ח ר' חיים זאב קופמן הי"ו

הרה"ח ר' משה צבי בנימין הי"ו ולבנו הרה"ח ר' אברהם הי"ו
לרגל נישואי הנכד-הבן החתן חיים יחזקאל נ"יו

עב"ג הכלה בת הרה"ח ר' ישראל יעקב דוידוביץ הי"ו
החתונה אי"ה ביום ה' ויגש ה' טבת באולמי פארהאנד בית שמש

הרה"ח ר' משה צבי בנימין הי"ו ולבנו הרה"ח ר' יואל בנימין הי"ו
לרגל נישואי הנכד-הבן החתן יוסף נ"יו
עב"ג הכלה בת הרה"ח ר' יעקב פויגל הי"ו

החתונה אי"ה ביום ג' ויחי י"ד טבת באולמי הכרמים בית שמש

הרה"ח ר' אברהם יהודה פולק הי"ו ולחתנו הרה"ח ר' יצחק קלינבארט הי"ו
לרגל נישואי הנכדה-הבת הכלה תחי'

עב"ג החתן ברוך הכהן הי"ו בן הרה"ח ר' פנחס הכהן גולדשטיין הי"ו
החתונה אי"ה ביום ה' ויחי אור ל"ט טבת באולם אדיסין פארק ניו דזערזי

יהי רצון שיוזכו לרעות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,
ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.